

Sygn. akt I Ca 137/20

POSTANOWIENIE

Dnia 16 czerwca 2020 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Elżbieta Zalewska – Statuch

Sędziowie: Barbara Bojakowska

Katarzyna Powalska

po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 2020 roku w Sieradzu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku B. E.

z udziałem H. B., J. S. (1), K. S. (1) i K. M.

o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli

z dnia 31 stycznia 2020 roku, sygn. akt I Ns 763/19

postanawia:

oddalić apelację.

Sygn. akt I Ca 137/20

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli, oddalił wniosek B. E. o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku w sprawie

z udziałem H. B., J. S. (1), K. S. (1) i K. S. (2)

– M. oraz ustalił, że każdy z uczestników postępowania ponosi koszty związane

ze swym udziałem w sprawie i oddalił żądania stron o zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania.

Rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego oparte zostało na następujących ustaleniach i wnioskach, których istotne elementy przedstawiały się następująco:

Postanowieniem z 9 lutego 2000 roku w sprawie I Ns 15/00 sąd stwierdził prawa spadkowe po J. S. (1) zmarłym 17 lutego 1992 roku oraz po M. S. zmarłej 14 września 1997 roku, na podstawie ustawy na rzecz dzieci spadkodawców B. E., H. B., J. S. (2) i J. S. (1), zaś w zakresie wchodzącego

w skład spadku gospodarstwa rolnego – wyłącznie na rzecz syna spadkodawców J. S. (1). Na terminie rozprawy 9 lutego 2000 roku stawiły się wszystkie dzieci spadkodawców. Zapewnienie spadkowe złożone zostało przez H. B..

Stający podali, że w skład spadku wchodzi gospodarstwo rolne o powierzchni 2,92 ha i że J. S. (1) ukończył kurs rolniczy.

J. S. (2) zmarł 30 grudnia 2005 roku. Prawa spadkowe po nim nabyły jego dzieci K. S. (1) i K. M..

J. S. (1) urodzony (...) uzyskał w dniu 4 września 1981 roku tytułu rolnika wykwalifikowanego, potwierdzony świadectwem Zespołu Szkół Rolniczych w W. Nr (...), w oparciu o uchwałę nr (...) Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1959 rok w sprawie przyznawania robotnikom tytułów kwalifikacyjnych (M.P. Nr 76, poz. 402) oraz egzamin z 11 czerwca 1981 roku. Podstawą dopuszczenia do egzaminu było zaświadczenie o ukończeniu 2 letniego kursu teoretycznego w specjalności kwalifikowany rolnik oraz zaświadczenie o pomaganiu teściowej M. N. zamieszkałej (...) w gospodarstwie rolnym od 1976 roku.

Wnioskodawczyni B. E. w listopadzie 2017 roku wniosła również o zmianę postanowienia spadkowego z 9 lutego 2000 roku, podnosząc iż grunty wchodzące w skład spadku po J. i M. małżonkach S. nie stanowiły gospodarstwa rolnego oraz że J. S. (1) nie posiadał uprawnień rolniczych. Postanowieniem z 14 marca 2018 roku sąd oddalił wniosek.

Przed sądem toczy się obecnie sprawa o dział spadku po spadkodawcach, po których prawa spadkowe stwierdzone zostały w sprawie I Ns 15/2000 – sygn. akt I Ns 250/17.

W czerwcu 2018 roku B. E. złożyła zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez J. S. (1), polegającego na podrobieniu lub przerobieniu w celu użycia za autentyczny dokumentu w postaci świadectwa z 4 września 1981 roku nr (...) wystawionego przez Zespół Szkół Rolniczych, który to dokument jako autentyczny złożono w sprawach I Ns 15/00, I Ns 250/17 i I Ns 1142/17, tj. czynu z art. 270 k.k. Wobec braku znamion czynu zabronionego postępowanie to zostało umorzone postanowieniem z 23 października 2018 roku w oparciu o art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k., które następnie zostało utrzymane w mocy po rozpoznaniu zażalenia pełnomocnika B. E..

Według sądu żądanie B. E. o zmianę postanowienia spadkowego wydanego w sprawie I Ns 15/00 nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd podkreślił, że do zmiany przedmiotowego postanowienia w przewidzianym do tego trybie wynikającym z art. 679 k.p.c. nie mogły doprowadzić zarzuty związane z ustaleniem czy grunty wchodzące w skład spadku po J. i M. małżonkach S., stanowią gospodarstwo rolne. Zdaniem sądu w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku sąd nie bada tej kwestii, w tym pod kątem okoliczności podnoszonych przez inicjatorkę obecnego postępowania a dotyczących kwestii przeznaczenia danego gruntu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Sąd ogranicza się do oświadczeń stron i ustalenia czy wchodzące w skład spadku grunty stanowią gospodarstwo rolne według definicji wynikającej z kodeksu cywilnego gospodarstwa, w tym kryterium obszarowego wynikającego z art. 1058 k.c. W ocenie sądu okoliczności podnoszone przez wnioskodawczynię mogą zaś być podnoszone w ewentualnej sprawie działowej i sądowi z urzędu jest wiadome, że taka sprawa już zawisła – w toku jest postępowanie w sprawie działowej w sprawie I Ns 250/17, aktualnie zawieszona do czasu zakończenia obecnego postępowania.

Sąd zwrócił uwagę, że oprócz powyższych zarzutów, wnioskodawczyni podniosła jeszcze inne kwestie, które wymagały już merytorycznej oceny świetle ww. art. 679 k.c.

Wskazano przy tym, że w dacie orzekania w sprawie I Ns 15/00 nie było jeszcze wiadome, że postępująca liberalizacja przepisów spadkowych w zakresie gospodarstw rolnych, znajdzie ukoronowanie w postaci orzeczenia Trybunału

Konstytucyjnego, które weszło w życie 14 lutego 2001 roku, a które w praktyce znosiło restrykcje związane z dziedziczeniem gospodarstw rolnych, choć też jednak w zakresie spadków otwartych po tej dacie. Sąd w składzie rozpoznającym niniejszym wniosek przyznał, że jest zwolennikiem liberalnej oceny kryteriów przy stwierdzaniu takiego dziedziczenia. Niemniej jednak przedmiotowe postępowanie nie dotyczy stricte stwierdzenia praw spadkowych

a zmiany wydanego wcześniej w tym przedmiocie orzeczenia sądowego. Tym samym sygnalizowane wyżej pokusy sądu w zakresie dążenia do poszanowania praw spadkowych wszystkich spadkobierców o tyle mogły być realizowane, o ile nie naruszają przepisów procedury cywilnej. Ta zaś w art. 679 k.p.c. przewiduje w tym względzie istotne ograniczenia – ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość. Regulacja ta nie może zaś zastępować postępowania apelacyjnego, z którego wcześniej zainteresowani nie zdecydowali się skorzystać.

Podniesiono również, że podstawą żądania wnioskodawczyni były twierdzenia odnośnie wadliwości procedury związanej z uzyskaniem przez uczestnika postępowania J. S. (1) świadectwa potwierdzającego tytuł rolnika wykwalifikowanego.

W tym zakresie ostatecznie Sąd uznał, że został zachowany roczny termin prekluzyjny wynikający z art. 679 k.p.c., uzasadniający dopiero merytoryczne rozpoznanie sprawy.

Z tym, że dotyczyło to jedynie właśnie wyłącznie kwestii procedury, która doprowadziła do egzaminu zawodowego ww. uczestnika i wydania świadectwa. Samo bowiem istnienie niniejszego świadectwa, jak i kwestia kwalifikacji rolniczych przez pryzmat niniejszego świadectwa, była już znana i badana przy rozpoznawaniu pierwszego żądania wnioskodawczyni zgłoszonego w trybie art. 679 k.p.c. – w prawomocnie zakończonej sprawie I Ns 1142/17.

W zakresie obecnego zachowania ww. rocznego terminu Sąd uwzględnił twierdzenia pełnomocnika wnioskodawczyni, że odnośnie nieprawidłowości proceduralnych z uzyskaniem kwalifikacji rolniczych J. S. (1), wiedza wnioskodawczyni datuje się od września 2018 roku, kiedy to do zainicjowanej również przez B. E. sprawy Ds. 671/2018 roku wpływają dokumenty z Oddziału w K. (...) Ośrodka Doradztwa Rolniczego, w tym zaświadczenie z Urzędu Gminy z 23 lutego 1981 roku, zaś obecne postępowanie wszczęte zostaje w lipcu 2019 roku.

Kolejną kwestią dla Sądu było rozstrzygnięcie możliwości badania w postępowaniu cywilnym kwestii podnoszonych przez wnioskodawczynię, co wymagało ustalenia jaki charakter ma dokument w postaci spornego świadectwa rolnika kwalifikowanego. Uznanie go za decyzję administracyjną istotnie ogranicza jurysdykcję sądu cywilnego, który jest związany ostatecznymi decyzjami administracyjnymi w zakresie kształtowanego przez nie stanu prawnego.

Odnośnie charakteru prawnego świadectwa kwalifikacyjnego obszernie i przekonująco traktuje zdaniem Sądu uchwała Sądu Najwyższego z 18 listopada 1982 r. III CZP 26/82. Nawet jednak to orzeczenie nie wyklucza podnoszonej już wcześniej i w doktrynie i w orzecznictwie kwestii dopuszczalności pominięcia znaczenia tzw. decyzji nieistniejącej prawnie, czyli przy stwierdzeniu bezwzględnej nieważności decyzji administracyjnej.

Zasada ta nie ma normatywnego umocowania, ale znajduje oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, wyrażającym od kilkudziesięciu lat niezmienny pogląd, że decyzja administracyjna nie może wywoływać skutków prawnych, pomimo jej formalnego nieuchylenia, jeśli jest dotknięta wadami, godzącymi w jej istotę jako aktu administracyjnego. Do takich wad zalicza się według sądu brak organu powołanego do orzekania w określonej materii oraz niezastosowanie jakiegokolwiek procedury lub oczywiste naruszenie zasad postępowania administracyjnego.

Sąd podkreślił, że na takie okoliczności wprost wskazywał zaś sam pełnomocnik wnioskodawczyni. Koncepcja bezwzględnej nieważności decyzji administracyjnej w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczy wad decyzji, które dyskwalifikują ją jako indywidualny akt administracyjny z punktu widzenia podstawowych cech kreatywnych przesądających o bycie prawnym aktem administracyjnym w ogóle. Możliwość badania, a ściślej – kwestionowania decyzji administracyjnej wyłącznie w ograniczonym zakresie, w myśl wypracowanej w judykaturze Sądu Najwyższego koncepcji bezwzględnej nieważności (nieistnienia) decyzji administracyjnej, stanowi jedyne odstępstwo od zasady związania sądu cywilnego decyzją administracyjną. Poza tym sąd wskazał, że Sąd Najwyższy wielokrotnie wyrażał pogląd, że sąd w postępowaniu cywilnym nie jest uprawniony do kwestionowania decyzji administracyjnej, w szczególności pod względem jej merytorycznej zasadności i jest nią związany także wówczas, gdy w ocenie sądu decyzja jest wadliwa.

Sąd omówił kwestię zasad przyznawania robotnikom tytułów kwalifikacyjnych, powoływania państwowych komisji egzaminacyjnych oraz warunki organizacji egzaminu, odwołując się do zarządzenia Ministra Oświaty z 1 lipca 1966 roku w sprawie zasad przyznawania robotnikom tytułów kwalifikacyjnych w określonym zawodzie (MP Nr 35, poz. 180).

Według Sądu, z uzyskanego przez J. S. (1) świadectwa rolniczego oraz dokumentacji (...) Ośrodka Doradztwa Rolniczego Oddział w K. wynika, że uczestnik ten przeszedł całą wymaganą ówczesnym prawem procedurę kwalifikacyjną, zostając dopuszczony do egzaminu praktycznego i teoretycznego w warunkach wskazanych w § 9-10, 13 i 22 ww. zarządzenia i zdając też niniejszy egzamin.

W ocenie Sądu wnioskodawczyni żądająca zmiany kwestionowanego postanowienia spadkowego wskazywała na błędy zastosowanej wobec ww. uczestnika postępowania procedury, które jej zdaniem skutkowały nieważnością tamtego postępowania a konsekwencji nieważnością uzyskanego w jej wyniku świadectwa rolnika kwalifikowanego. Wnioskodawczyni podnosiła w tym zakresie przede wszystkim błędy merytoryczne zawarte w zaświadczeniu załączonym do wniosku o jakim mowa w § 11 ust. 4 ww. zarządzenia, które dotyczyły tego, że: uczestnik postępowania nie mógł od 1976 roku pracować w gospodarstwie rolnym swojej teściowej, skoro wówczas nie znał jeszcze swojej przyszłej żony K. S. (3), a ponadto że teściowa uczestnika postępowania M. N. nie posiadała gospodarstwa rolnego pod adresem (...).

Dla Sądu niedokładności te nie mają jednak tak istotnej wagi jaką stara się im przypisać wnioskodawczyni. Podanie adresu (...) stanowić może jedynie ewidentną omyłkę redagującego pismo. M. N. zamieszkiwała bowiem pod adresem (...). Istotniejsze jest zaś to, że posiadała i prowadziła tam gospodarstwo rolne o powierzchni 2,30 ha, w którym pracował J. S. (1). Na okoliczność poznania się, poślubienia przez uczestnika K. S. (4) z domu N. a także zamieszkania przez młodych małżonków w siedlisku w P., sąd przeprowadził postępowanie dowodowe w postaci przesłuchania zgłoszonych przez zainteresowanych wszystkich świadków.

Ostatecznie szczegółowość tego etapu obecnego postępowania przyczyniła się do omówienia wszystkich chyba wariantów dotyczących okoliczności poznania się przyszłych małżonków J. i K. S. (3), w kontekście potencjalnych okazji ku temu, które niewątpliwie mogły zaistnieć na jednej z imprez weselnych mających wówczas miejsce i w rodzinie S. i w rodzinie N..

Sąd pominął ocenę sprzecznych w tym zakresie zeznań świadków przesłuchanych na rozprawach 20 listopada 2019 roku, 4 grudnia 2019 roku i 21 stycznia 2020 roku: Z. W., S. N., E. G., K. S. (3), W. S. i J. K.. Ostatecznie różnice w tych zeznaniach sprowadziły się bowiem dla sądu do ustalenia czy małżonkowie J. i K. S. (3) poznali się na weselu brata K. J. N. mającego miejsce w grudniu 1977 roku, czy na weselu rodziców uczestników postępowania K. M. i K. E. i J. małżonków S., mającego miejsce 23 kwietnia 1977 roku, czy jeszcze przed tymi imprezami rodzinnymi. Zdaniem sądu rodzina była zgodna, że J. i K. S. (3) zawarli swój związek małżeński 8 października 1977 roku.

Wynikające z powyższego ustalenia rzeczywistości mogą w ocenie Sądu poddawać w wątpliwość wiarygodność ww. zaświadczenia z Urzędu Gminy w Z., że J. S. (1) pracował w gospodarstwie rolnym swojej teściowej już od 1976 roku.

Z przekonaniem graniczącym raczej z pewnością trudno dla sądu zakładać, że nawet gdyby przyszli małżonkowie S. znali się już w 1976 roku i mieli wspólne poważne plany na przyszłość, to raczej J. S. (1) nie spędzałby każdej wolnej chwili przy pracy w gospodarstwie przyszej teściowej, w czasie gdy odwiedzał wówczas jej córkę na tak początkowym etapie ich znajomości. Sąd przyjął w tym zakresie datę graniczną jaką podaje wnioskodawczyni oraz popierający jej wniosek uczestnicy postępowania K. M. i K. S. (1), czyli 23 kwietnia 1977 roku jako datę pozwania się przyszłych małżonków S.. Nie wyklucza to według sądu pracy uczestnika postępowania J. S. (1) w gospodarstwie rolnym w P. od 1977 roku, skoro zawarł on związek małżeński w październiku 1977 roku i małżonkowie zamieszkali w siedlisku w P.. Fakt późniejszej pracy uczestnika postępowania w gospodarstwie rolnym teściowej przyznała sama wnioskodawczyni, która obrazowo wskazywała tu, że gdy brat i bratowa wyprowadzali się z P. musieli sprzedać krowę, którą w gospodarstwie tym hodowli obok innego inwentarza żywego. Wnioskodawczyni podkreślała bezsporną okoliczność, że brat był z zawodu murarzem, co w jej ocenie wykluczało stałą pracę w gospodarstwie.

W ocenie Sądu połączenie obu tych zajęć było możliwe i zarówno w tamtych czasach jak i obecnie, często spotykane w praktyce – rolnicy prowadzący niewielkie gospodarstwa rolne byli na stałe zatrudnieni w innym charakterze.

W każdym razie zdaniem Sądu ww. zarządzenie Ministra Oświaty z 1 lipca 1966 roku nie wymagało wyłączności zatrudnienia w rolnictwie, a jedynie wykazania przepracowania w zawodzie okresowo równemu łącznemu okresowi trwania nauki zawodu w zakładzie pracy i wstępnego stażu pracy przewidzianego dla danego zawodu (§ 11 ust. 4). Okres trwania nauki w zawodzie w przypadku uczestnika postępowania trwał zaś 2 lata. Okoliczności te potwierdzają według sądu co do zasady prawdziwość przedstawionego przez J. S. (1) spornego zaświadczenia wystawionego w warunkach wynikających z § 11 ust. 5 ww. zarządzenia.

Podkreślono przy tym, że dopiero wykazanie przez wnioskodawczynię nieistnienia po stronie J. S. (1) uprawnień wynikającego ze spornego świadectwa pracy otwierało możliwość ponownego merytorycznego rozstrzygnięcia o nabyciu spadku w zakresie gospodarstwa rolnego, co jednak nie miało miejsca dla sądu z przyczyn omówionych powyżej. Jedynie te okoliczności były też tymi, które nie były znane zainteresowanym w momencie orzekania w sprawie I Ns 15/2000 w rozumieniu art. 679 k.p.c. Wszystkie inne a dotyczące pozostałych uczestników tamtego postępowania spadkowego były im już wówczas znane, a poza tym od daty orzekania minęło już blisko 20 lat.

W ocenie Sądu dopiero po ewentualnym ustaleniu, że żaden z zainteresowanych, łącznie z J. S. (1), nie spełniał kwalifikacji do dziedziczenia gospodarstwa rolnego w rozumieniu art. 1059 k.c. w jego brzmieniu obowiązującym na datę otwarcia spadków, zaistniałyby podstawy do dziedziczenia na podstawie ustawy na zasadach ogólnych wchodzącego w skład spadku gospodarstwa rolnego, z zastrzeżeniem jednak uprawnień dla wnuków spadkodawców wynikających z art. 1060 k.c.

Wynik przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego nie dawał zdaniem sądu podstaw do dokonywania takiej ingerencji w kwestionowane postanowienie spadkowe a tym samym do uwzględnienia wniosku opartego na art. 679 k.p.c.

Marginalnie Sąd podniósł, że w toku obecnego postępowania wnioskodawczyni sama oświadczyła, że w spadkowym gospodarstwie rodziców sama nie pracowała, podobnie

jak jej siostra H. B.. Potwierdziła to również uczestniczka postępowania H. B., która przyznała że jeszcze za życia rodziców uczestnik postępowania J. S. (1) informował rodzeństwo że posiada uprawnienia rolnicze. Fakt ten znany był stającym

na terminie rozprawy 9 lutego 2000 roku w sprawie I Ns 15/2000 i tam też w obecności wszystkich kolejny raz podnoszony, stanowiąc podstawę stwierdzenia praw spadkowych

w zakresie gospodarstwa rolnego, co również przez wszystkie te lata było wiadome zainteresowanym, zaś dla uczestnika J. S. (1) stanowiło podstawę do wejścia

w wyłączne posiadanie spadkowego gospodarstwa rolnego i rozporządzania nim.

Z tych względów orzeczono jak w postanowieniu.

Apelację od powyższego postanowienia złożyła wnioskodawczyni, zaskarżając je **w zakresie punktu 1**, zarzucając naruszenie:

a/ art. 679 k.p.c. - poprzez przyjęcie, że:

- w toku niniejszego postępowania o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku można powołać jedynie okoliczność dotyczącą nieprawidłowości proceduralnych ujawnionych od września 2018r., związanych z uzyskaniem przez J. S. (1) kwalifikacji rolniczych, nie można zaś powołać okoliczności, co do których Wnioskodawczym nie była świadoma, że w toku postępowania spadkowego w roku 2000 występują i mają wpływ

na krąg spadkobierców lub wielkość przysługujących im udziałów - z uwagi na swój stan psychiczny w roku 2000 - o którym to stanie psychicznym była obszernie mowa w toku postępowania w sprawie Sygn. akt: I Ns 1142/17 i Sygn. akt: I Ns 250/17;

- wznowieniowy charakter niniejszego postępowania o zmianę postanowienia

o stwierdzenie nabycia spadku podjęty skutecznie z powodu dochowania przy składaniu wniosku rocznego terminu od ujawnienia w/w nieprawidłowości proceduralnych we wrześniu 2018r. oznacza, że wznowienie nie dotyczy całości postępowania o stwierdzenie nabycia spadku w zaskarżonym zakresie i ogranicza się jedynie do okoliczności stanowiących podstawę podjęcia postępowania zgłoszonych w ramach w/w rocznego terminu;

b/ art. 233 § 1 k.p.c. - poprzez przyjęcie, że:

- wnioskodawczyni nie pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców - w sytuacji,

gdy zeznawała ona, że pracowała tam do 21 roku życia (protokół z 20-11-2019r., 00:13:00) oraz potwierdza to zaświadczenie z Urzędu Gminy Z. nr (...) załączone do wniosku inicjującego postępowanie w sprawie sygn. akt: I Ns 1142/17 i sygn. akt: I Ns 250/17;

- ujawnione we wrześniu 2018r. świadectwo dotyczące uprawnień rolnika kwalifikowanego uzyskane przez J. S. (1) dnia 04 września 1981 na skutek przedłożenia wadliwego zaświadczenia wystawionego przez Urząd Gminy w Z. nr (...) - (w aktach sprawy dygn. akt: PR.Ds.671.2018.AS k. 339) - wystawionego

dla J. S. (1) w celu przedłożenia na Kursie Rolniczym w K.

i poświadczającego, że J. S. (1) od roku 1976 pomagał swojej teściowej M. N. zam. Piaski 9 w gospodarstwie rolnym o powierzchni 2,30 ha - zachowuje swoją ważność i pozostaje w obrocie prawnym ze wszystkimi tego skutkami na niwie prawa spadkowego - w sytuacji, gdy z ujawnionego w toku sprawy materiału dowodowego wynika nie tylko inny adres gospodarstwa domowego M. N. położonego pod adresem (...), ale też okoliczność, że nawet, jeżeli przyjąć, iż J. S. (1) pracował u niej

w gospodarstwie - to trwało to krócej niż rok - przed datą uzyskania w/w świadectwa nie spełnił zatem wymogów wskazanych w ówczesnie obowiązujących przepisach - nawet 2. letniego okresu, o którym mowa w Uzasadnieniu - z czego wynika, że ww. zaświadczenie wystawione przez Urząd Gminy w Z. nr (...) poświadcza zatem okoliczności nieprawdziwe i nie istniejące;

c/ art. 55³ k.c. - poprzez przyjęcie, że wchodzące w skład spadku po J. i M. S. grunty stanowią gospodarstwo rolne;

d/ art. 1063 k.c. - poprzez odmowę ustabilizowania dziedziczenia wchodzących w skład spadku po J. i M. S. gruntów na zasadach ogólnych.

Strona skarżąca wniosła również o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego psychiatry - czy wnioskodawczyni w toku postępowania sygn. akt: I Ns 15/00 była świadoma okoliczności wtedy występujących i mających wpływ na krąg spadkobierców lub wielkość przysługujących im udziałów po J. i M. S. - i czy mogła je z uwagi na swój ówczesny stan psychiczny powołać w toku postępowania Sygn. akt: I Ns 15/00.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżąca wniosła o zmianę postanowienia w zaskarżonej części i uwzględnienie wniosku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Kontrola instancyjna nie wykazała nieprawidłowości, które uzasadniałyby wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w kierunku postulowanym przez skarżącą

Ustalenia faktyczne stanowiące podstawę rozstrzygnięcia znajdują oparcie w zgromadzonych dowodach, jakie Sąd Rejonowy uznał za wiarygodne i posiadające moc dowodową, a jego ocena w tym zakresie nie wykracza poza granice swobodnej oceny wyznaczonej treścią art. 233 § 1 k.p.c. Ustalenia te Sąd Okręgowy w pełni podziela czyniąc je podstawą także dla swojego orzeczenia,

Za chybiony należało uznać zarzut błędnego ustalenia przez Sąd pierwszej instancji stanu faktycznego, czyli naruszenia dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c.

Przypomnieć trzeba, że Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że postawienie zarzutu obrazy art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu przez stronę skarżącą stanu faktycznego przyjętego przez nią na podstawie własnej oceny dowodów; strona skarżąca może tylko wykazywać, posługując się wyłącznie argumentami jurydycznymi, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por.m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000/7-8 poz. 139 i z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000/10 poz. 189). Strona musi wykazać, że ocena ta nie da się pogodzić z zasadami logicznego rozumowania, doświadczenia życiowego lub też jest ocena niepełną, bo nie biorącą pod rozwagę, w ramach jej dokonywania, istotnej części materiału procesowego.

Określonej tymi granicami rzeczowej polemiki z tą oceną nie może więc zastąpić przedstawienie oceny własnej przeprowadzonych w sprawie dowodów i wynikających z niej wniosków w zakresie ustaleń, które to ustalenia (uznawane przez autora zarzutu za odpowiadające rzeczywistości stanowi rzeczy) są przeciwne konstatacjom faktycznym dokonany przez Sąd.

Co więcej zarzut ten nie jest usprawiedliwiony nawet wówczas gdy wniosek w zakresie ustaleń sformułowane przez autora tego zarzutu - oparte na dowodach zgromadzonych w postępowaniu rozpoznawczym były równie usprawiedliwione jak te, które, chociaż odmienne, sformułował Sąd na potrzeby orzeczenia poddanego kontroli instancyjnej. Swobodna ocena dowodów jest bowiem jednym z podstawowych atrybutów kompetencji jurysdykcyjnej Sądu rozstrzygającego sprawę.

Tego rodzaju uchybień nie można doszukać się w niniejszej sprawie i skarżąca nawet ich nie formuje w sposób odnoszący się do przedstawionej wykładni art. 233 § 1 kpc.

Dlatego argumentacja zarzutu, która w założeniu miała wykazać wadliwość uznania przez Sąd Rejonowy związania treścią wydanego poświadczenia posiadania kwalifikacji do dziedziczenia gospodarstw rolnego przez J. S. (1) podlegać

może rozważeniu jedynie w odniesieniu do kwestii materialnoprawnej, która nie powinna być zwalczana poprzez zarzuty o charakterze procesowym.

Celem postępowania o zmianę stwierdzenia nabycia spadku jest rozpoznanie nowych okoliczności, których z uzasadnionych przyczyn nie można było powołać w poprzednim postępowaniu, przy uwzględnieniu dodatkowych wymogów, wobec osoby, która brała w nim udział. Ponadto wniosek taki należy złożyć przed upływem roku od dnia, w którym taką możliwość wnioskujący o zmianę uzyskał. Uchybienie terminowi albo zaniechanie wskazania podstawy uzasadniającej zmianę lub przyczyn niepozwalających przedstawić jej w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku prowadzić musi do oddalenia wniosku.

W kontekście powyższego uregulowania Sąd Rejonowy prawidłowo uznał, iż wskazywanych przez wnioskodawczynię okoliczności nie spełniają przesłanki wskazanej w treści art. 679 § 1 zd. 2 kpc.

Przede wszystkim podkreślenia wymaga to, że apelująca była uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku prowadzonego za numerem I Ns 15/00 oraz to, że już po raz drugi inicjuje postępowanie o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku w oparciu o zarzut nieważności uprawnień rolnika kwalifikowanego.

W tym postępowaniu Sąd Rejonowy z daleko idącej ostrożności procesowej na jej żądanie poddał ocenie tym razem także procedurę, która doprowadziła do egzaminu zawodowego skutkującego uzyskaniem przez uczestnika postępowania J. S. (1) świadectwa potwierdzającego tytuł rolnika wykwalifikowanego.

Takie postawienie sprawy wskazuje, że apelująca w sposób dość dowolny i oderwany od materiału zgromadzonego w toku niniejszego postępowania podchodzi do kwestii warunkujących możliwość zmiany prawomocnego postanowienia wydanego w sprawie I Ns 15/00 Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli zwłaszcza w kontekście utrwalonego i bogatego orzecznictwa sądowego, wyraźnie stwierdzającego, że postępowanie określone w przepisie art. 679 kpc nie służy do usunięcia skutków bezczynności lub błędów uczestników postępowania spadkowego, czy też skutków ich nieznamości prawa, ani nawet błędów sądu w postępowaniu spadkowym /zob. postanowienie SN z 29 kwietnia 2016 r., I CSK 298/15, wyd./el. Lex 2043732; postanowienie SN z o, grudnia 2012 r., IV CSK 183/12, wyd./el. Lex 1288710 /. Do usuwania tego typu uchybień służy bowiem apelacja od pierwotnego postanowienia, nie zaś ww. nadzwyczajny środek z art. 679 § 1 kpc, którego interpretacja, biorąc po uwagę jego charakter, powinna być ścisła i ograniczona.

Nie do zaakceptowania jest pogląd prawny skarżącej o obowiązku ponownego badania czy grunty objęte aktem własności ziemi nr (...) oraz nabyte aktem notarialnym Rep. A (...) rzeczywiście stanowiły gospodarstwo rolne (...) o stwierdzenie nabycia spadku to nie wymaga badania dokumentów pod kątem rzeczywistego wchodzenia w skład spadku gospodarstwa rolnego (w okresie kiedy obligatoryjnie orzekano o jego dziedziczeniu) bowiem w przypadku okazania się, że spadkodawca nie posiadał gospodarstwa rolnego orzeczenie o jego dziedziczeniu staje się prawnie bezskuteczne. Jak to wyraźnie wynika z treści art. 924 kc spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy. Oznacza to, że przedmiotem skutecznego nabycia spadku mogą być tylko aktywa i pasywa przysługujące spadkodawcy w chwili jego śmierci.

Ponadto przypomnieć należy, iż wynikający z art. 670 k.p.c. obowiązek sądu badania z urzędu, kto jest spadkobiercą, w postępowaniu wszczętym na podstawie art. 679 k.p.c. istnieje jedynie w zakresie wyznaczonym przez dopuszczalną podstawę żądania zmiany prawomocnego postanowienia. Innymi słowy, obowiązek taki istnieje o tyle, o ile wniosek uczestnika poprzedniego postępowania spełnia wymogi z art. 679 § 1 zdanie drugie k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 grudnia 2011 roku, IV CSK 199/11, LEX nr 1131131 i z dnia 14 października 2009 roku, V CSK 118/09, LEX nr 564983).

Sąd Rejonowy nie mógł więc w tym postępowaniu uchybić art. 1063 kc i art. 55³ kc

Brak było również podstaw do przeprowadzania w postępowaniu apelacyjnym dowodu z opinii biegłego psychiatry na okoliczność czy apelująca w 2000 roku była świadoma okoliczności mających wpływ na krąg spadkobierców lub wielkość udziałów

w spadku po J. i M. S. i czy mogła je z uwagi na swój stan psychiczny powołać w toku postępowania toczącego się w sprawie I Ns 15/00.

Po pierwsze apelacja w ogóle nie przywołuje dowodów potwierdzających istnienie choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego chociażby przemijającego zaburzenia czynności psychicznych apelującej w czasie prowadzenia postępowania w sprawie I Ns 15/00, które mogłyby zostać poddane ocenie przez biegłego psychiatrę w celu wykazania istnienia takiego stanu, który powoduje całkowity brak rozeznania tak, co do samego znaczenia tych zachowań, jak i ich skutków, po drugie wada oświadczenia woli której wystąpienie biegły miałby potwierdzić swoją opinią dotyczy oceny skutków czynności materialnoprawnych - a apelująca nie wskazuje jakich czynności miałyby to dotyczyć - i po trzecie okoliczność związana ze stanem zdrowia psychicznego apelującej nie stanowiła podstawy wniosku o zmianę stwierdzenia nabycia spadku.

Prowadzenie dowodu w opinii biegłego w kontekście treści wniosku wszczynającego postępowanie jak i zarzutów apelacji było więc bez znaczenia prawnego dla prawidłowości zaskarżonego orzeczenia, tym bardziej, iż apelująca zgodnie ze swoim twierdzeniem na stan psychiczny powoływała się już w pierwszej zainicjowanej sprawie o zmianę orzeczenia o stwierdzeniu nabycia spadku I Ns 1142/17 co oznacza, że argument ten nie jest nową okolicznością i został zgłoszony z uchybieniem rocznego terminu z art. 679 kpc.

W odniesieniu do badanej przez Sąd Rejonowy podstawy wznowienia wskazać należy na poprawność wniosku o związaniu Sądu treścią uchwały państwowej komisji egzaminacyjnej która przyznała J. S. (1) tytuł rolnika kwalifikowanego, stwierdzony świadectwem z tej przyczyny, iż do stwierdzenia jej nieważności właściwy jest organ administracji państwowej w trybie określonym przepisami kodeksu postępowania administracyjnego.

Powyższą ocenę prawną podziela Sąd Okręgowy, ponieważ zasadą jest związanie sądów powszechnych decyzją administracyjną. Należy przez to rozumieć przede wszystkim nakaz respektowania treści rozstrzygnięcia zawartego w decyzji oraz zakaz ingerowania

w tę treść, rozumiany jako możliwość pominięcia lub modyfikacji skutków wynikających

z decyzji. Oznacza to, że dopóki decyzja ostateczna nie zostanie w sposób wiążący uchylona przez kompetentny organ administracji lub sąd administracyjny z powodu jej nielegalności lub nieważności, to są powszechny, niemający przyznanej ustawowej kompetencji do zniesienia obowiązywania decyzji administracyjnej, musi uznawać akt mający wszystkie cechy decyzji za wiążący i ważny.

Uzyskanie świadectw kwalifikacyjnych w zawodach rolniczych normują przepisy regulujące działalność państwa w dziedzinie oświaty i wychowania. Zaliczane zaś są one do prawa szkolnego, stanowiącego przedmiotowo wyodrębniony dział systemu prawa administracyjnego. Sfera oświaty i wychowania jest objęta reglamentacją administracyjną. Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi w strukturze resortu oświaty są placówki oświatowo-wychowawcze, a organizowanie działalności usługowej tych placówek jest formą działalności administracyjnej. Zadanie przyznawania tytułów rolnika wykwalifikowanego zostało powierzone państwowym komisjom egzaminacyjnym, jako *sui generis* innym terenowym placówkom oświatowo-wychowawczym. Z dopuszczeniem do korzystania ze świadczeń takiej jednostki, kandydat w nawiązanym stąd stosunku administracyjnoprawnym nabywa - w zakresie wskazanym w przepisach regulujących uprawnienia i obowiązki stron tego stosunku - roszczenie o przyznanie mu tytułu kwalifikacyjnego w zawodzie rolnika. Odpowiadający mu obowiązek administracyjny może więc ta jednostka administracji państwowej realizować tylko w drodze działań podejmowanych w formach prawem przewidzianych.

Urzeczywistnienie norm prawa administracyjnego następuje z reguły w sposób unormowany w dostosowanych do nich przepisach postępowania administracyjnego.

Z pozycją strony ogólne postępowanie administracyjne łączy możliwość żądania "czynności organu ze względu na swój interes prawny lub obowiązek" (art. 28 k.p.a.), odpowiedzią zaś na to żądanie jest wydanie przez organ administracji państwowej (art. 20 k.p.a.) decyzji, w której zwykle "co do jej istoty" rozstrzyga sprawę (art. 104 k.p.a.) tej - organizacyjnie mu nie podporządkowanej (art. 1 § 1, art. 3 § 3 pkt 1 k.p.a.) - strony.

Postanowienia regulaminu, będącego załącznikiem nr 1 do powołanego przez Sąd Rejonowy zarządzenia Ministra Oświaty z dnia 1 lipca 1966 roku stanowią, iż o ostatecznym wyniku egzaminu decyduje zespół egzaminacyjny (§ 24 ust. 2) w formie uchwały. Z tego unormowania, jak też z faktu, że skutek prawny (związanie uchwałą organu orzekającego, prawo egzaminowanego do używania tytułu) powiązał ustawodawca z ogłoszeniem (§ 24 ust. 3), wypływa wniosek, że ta uchwała stanowi rozstrzygnięcie władzy szkolnej (art. 1 § 1 pkt 1 k.p.a.) w indywidualnej sprawie. Zmieniając zasadniczo całą sytuację prawną egzaminowanego, znajdującego się organizacyjnie na zewnątrz aparatu administracyjnego, uchwała państwowej komisji egzaminacyjnej o przyznaniu egzaminowanemu tytułu rolnika wykwalifikowanego wywiera skutki prawne w sferze powszechnego systemu prawa. Swym charakterem upodabnia się więc do decyzji administracyjnej jako formy działania organu administracji państwowej.

Cech właściwych decyzji administracyjnej nie wykazuje - w konsekwencji - świadectwo, w którym państwowa komisja egzaminacyjna stwierdza przyznanie swą uchwałą egzaminowanemu tytułu rolnika wykwalifikowanego (§ 26 ust. 1 reg.). Dane na takim świadectwie przecież "wpisuje się wyłącznie na podstawie dokumentacji szkolnej" (§ 2 ust. 3 zarządzenia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 czerwca 1970 r. w sprawie wypełniania i wystawiania świadectw szkolnych... - Dz. Urz. Nr E-6, poz. 45), stanowiącej tu "protokół przebiegu egzaminu" (§ 25 reg.), który to "wynik egzaminu i uchwały zespołu egzaminacyjnego przewodniczący zespołu ogłasza egzaminowanemu bezpośrednio po zakończeniu egzaminu" (23 ust. 3 reg.).

Wydając świadectwo, komisja egzaminacyjna już nie rozstrzyga o prawach i obowiązkach strony, a tylko stwierdza w nim - wywołane uchwałą promocyjną - stany faktyczne i prawne, utrwalone już w innym dokumencie szkolnym.

Samo stwierdzenie istnienia pewnej sytuacji faktycznej lub prawnej zaś jest cechą odróżniającą zaświadczenie (art. 217 § 2 pkt 1 k.p.a.) od decyzji administracyjnej, jako rozstrzygnięcia w indywidualnej sprawie.

Świadectwo kwalifikacyjne jednak nie jest zwykłym zaświadczeniem, lecz - z uwagi na sformułowanie, wydanie i możliwość wykazywania tylko nim teoretycznych kwalifikacji do prowadzenia gospodarstwa rolnego (§ 2 i 31 zarządzenia z dnia 1 lipca 1970 r.) - szczególnego rodzaju dokumentem szkolnym. Wystawione w przepisanej formie i podpisane przez członków państwowej komisji egzaminacyjnej jest dokumentem urzędowym, stanowiącym zawsze dowód tego, że powziętą uprzednio uchwałą ta komisja - na mocy uchwały nr (...) Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1959 r. - przyznała osobie w nim wymienionej tytuł rolnika wykwalifikowanego (art. 244 § 1 k.p.c., art. 76 k.p.a.).

W braku upoważnienia ustawowego w sądowym postępowaniu cywilnym nie jest dopuszczalna weryfikacja decyzji administracyjnych. Przy orzekaniu w sprawach cywilnych sądy formalnie nie są związane nawet ostatecznymi decyzjami organów administracji państwowej, gdy chodzi o ocenę faktów stanowiących podstawę rozstrzygnięcia o zgłoszonym roszczeniu.

Ostateczne akty tych organów stwierdzają jednak stany prawne, które sądy - również z uwagi na granice drogi sądowej - są obowiązane uwzględnić przy rozstrzygnięciu spraw cywilnych, z reguły i wtedy, gdy ich zdaniem - są merytorycznie wadliwe.

Oznacza to, że zakres pośredniej kontroli prawidłowości uchwał promocyjnych państwowych komisji egzaminacyjnych w sądowym postępowaniu cywilnym jest bardzo ograniczony. Sąd bowiem może odmówić respektowania takiego aktu, który wykazuje tylko pozory decyzji administracyjnej (actus nullus). Taka sytuacja jednak nie występuje. Istnieje dokumentacja (...) Ośrodka Doradztwa Rolniczego Oddział w K. wskazująca, że J. S. (1) był uczestnikiem kursu, został dopuszczony do egzaminów przed rzeczywiście istniejącą komisją egzaminacyjną i egzamin

ten zdał. Skarżąca nie wskazuje natomiast przyczyn wadliwości argumentacji Sądu pierwszej instancji o konwalidacji okresu pozwalającego na dopuszczenie do udziału w kursie poprzez doliczenie do niego okresu pobierania nauki w warunkach wynikających z § 11 ust. 5 powołanego zarządzenia Ministra Oświaty z 1 lipca 1966 roku.

Dlatego też prawidłowym jest wniosek Sądu Rejonowego, iż ustalenia faktyczne nie dają podstaw do kwestionowania uzyskanego przez J. S. (1) świadectwa rolniczego

a apelująca nie wskazuje błędów w rozumowaniu Sądu pierwszej instancji pozwalających na podzielenie jej oceny, iż państwowa komisja egzaminacyjna "bezpodstawnie i z naruszeniem obowiązujących przepisów prawa" przyznała osobie zindywidualizowanej w świadectwie tytuł rolnika wykwalifikowanego.

Odnosząc się natomiast do dalszych zarzutów skarżącej stwierdzić należy, że jej pogląd o powinności sądu dokonywania rozszerzonej wykładni art. 679 kpc w sposób umożliwiający uwzględnienie w toku postępowania okoliczności, które z różnych powodów nie były podniesione na wcześniejszych etapach, również z uwzględnieniem zasad słuszności i z pominięciem rocznego terminu na ich zgłaszanie nie ma umocowania w treści art. 679 kpc.

Jak podkreśla się w orzecznictwie, przez uczestnictwo w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku, w myśl art. 679 k.p.c., należy uznać formalny udział w postępowaniu, a nie stopień aktywności, bierność czy nawet całkowitą bezczynność zainteresowanego występującego w sprawie (zob. postanowienie SN z dnia 4 lutego 2000 r., II CKN 740/98). Dodatkowo wskazano, iż określony w art. 679 § 1 k.p.c. roczny termin do złożenia wniosku o zmianę postanowienia stwierdzającego nabycie spadku ma charakter zawity (zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2011r., sygn. akt I CSK 726/10). Osoba, która była uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku może złożyć skutecznie wniosek o zmianę lub uchylenie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, gdy wniosek taki składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskała możliwość powołania się na zgłaszaną podstawę uzasadniającą zmianę lub uchylenie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku.

Do zmiany postanowienia spadkowego mogło zatem doprowadzić tylko powołanie się przez wnioskodawczynię na taką nową podstawę faktyczną, która nie mogła być powołana w poprzednio toczącym się postępowaniu, a która uzasadniałaby przyjęcie, że porządek dziedziczenia po spadkodawcy jest inny niż stwierdzony w postanowieniu spadkowym. Takiej podstawy wnioskodawczyni nie powołała, bowiem uczestnicząc w postępowaniu prowadzonym za numerem I Ns 15/00 miała wiedzę o posiadaniu przez J. S. (1) tytułu rolnika wykwalifikowanego, natomiast wskazywana przez nią wadliwość procedury naboru na kurs prowadzący do potwierdzenia uzyskania tytułu rolnika wykwalifikowanego nie jest wadą godzącą w istotę uchwały państwowej komisji egzaminacyjnej o przyznaniu egzaminowanemu tytułu rolnika wykwalifikowanego, która wywiera skutki prawne w sferze

Mając powyższe na uwadze, oddalono apelację jako bezzasadną na podstawie art. 385 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.